

پوهنتون كاردان
KARDAN UNIVERSITY

نظام عبادتی اسلام

سمسټر: دوم

درس: سوم

استاذ: حامد مصباح

فهرست

- مرور مختصر به درس گذشته
- نتایج متوقع از درس
- شمولیت و دامنه عبادت در اسلام
  - شمولیت عبادت نسبت به همه دین
  - عبادت همه زندگی را فرا میگیرد
- اقسام عبادت
  - عبادت بدنی
  - عبادت مالی
- مراتب احکام عبادت
- اوامر:
  - فرض، واجب، سنت و مستحب
- نواهی:
  - حرام، مکروه تحریمی و مکروه تنزیهی و خلاف اولی
- عبادات فردی و اجتماعی
  - اهداف عبادات فردی و اجتماعی
- مراجع مضمون

مرور مختصر به درس گذشته

- فلسفه و حکمت عبادت در اسلام
- رابطه عبادت با ایمان و اخلاق
- عباد الرحمن کیها هستند؟
- رابطه عبادت با معاملات
- مطابقت عبادت با زمان و مکان
- عبادت در منظور قرآن
- ۱۰ توصیه های سوره انعام

نتایج متوقع از درس

- محصلین بعد از اتمام این جلسه درسی شمولیت دامنه عبادت، اقسام عبادت، مراتب احکام و عبادات فردی و اجتماعی را خواهند فهمید.

شمولیت و دامنه عبادت در اسلام

• شمولیت عبادت نسبت به همه دین:

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا ادْخُلُوا فِي السِّلْمِ كَآفَّةً وَلَا تَتَّبِعُوا خُطُوَاتِ الشَّيْطَانِ ۚ إِنَّهُ لَكُمْ عَدُوٌّ مُّبِينٌ.

سورة البقرة (۲۰۸)

ترجمه: ای اهل ایمان، همه متفقا در مقام تسلیم خدا در آید و از وساوس شیطان پیروی مکنید که او همانا شما را دشمن آشکار است.

ادامه... شمولیت و دامنه عبادت در اسلام

• عبادت همه زندگی را فرا میگیرد:

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ حَقَّ تُقَاتِهِ وَلَا تَمُوتُنَّ إِلَّا وَأَنْتُمْ مُسْلِمُونَ (۱۰۲) آل عمران

ترجمه: ای اهل ایمان، از خدا بترسید چنانچه شایسته خدا ترس بودن است، و نمیرید جز به دین اسلام.

عبادت، حرکت در مسیر مستقیم الهی است: «وَأَنْ اَعْبُدُونِي هَذَا صِرْطٌ مُسْتَقِيمٌ». عبادت و توجه به خدا و پرستش او، چون همراه با نادیده گرفتن هوس ها و تمایلات، و تفاخر نداشتن نسبت به نژاد و لباس و زبان و زمین و شهر است و انس گرفتن با خدا و دل بستن به بی نهایت قدرت و کمال و تشکر از صاحب نعمت است، این مسائل، در ساختن فکر و زندگی فردی و اجتماعی مردم نقش دارد. عبادت، هم انسان را به صورت فرد، از بردگی هوس ها و گناهان و شیطان نجات می دهد، و هم يك جامعه عابد، که خدارا می پرستند، در تمام ابعاد زندگی از پرستش طاغوت ها و ستمگران و ابرقدرت ها آزاد می شود.

اقسام عبادت

• عبادت عمدتاً به دو نوع تقسیم می‌گردد:

۱- عبادات بدنی

۲- عبادات مالی

پوهنتون کاردان
KARDAN UNIVERSITY

عبادت بدنی

• عبادت بدنی عبارت اند از:

○ عبادت زبان

○ عبادت گوشها

○ عبادت چشم ها

○ عبادت دست و پا

○ عبادت سایر اعضا

عبادت مالی

استفاده از اموال را میتوان به دو بخش اساسی تقسیم نمود:

1. استفاده از وسائل

2. استفاده از پول

مراتب احکام عبادت

• احکام به دو نوع می باشد:

1. اوامر: مثل فرض، واجب، سنت، مستحب

2. نواهی: مثل حرام، مکروه تحریمی، مکروه تنزیهی، خلاف اولی

عبادات فردی و اجتماعی

پوهنتون کاردان
KARDAN UNIVERSITY

اعمال و رفتاری که از انسان صادر شود، چنانچه بر اساس انگیزه ای الهی و نیت بندگی و اطاعت و تقرب به پروردگار باشد، عبادت محسوب می گردد، روی این زمینه، عبادات در اسلام وسعت و دایره ی وسیعی خواهد داشت، گه اکنون عبادات را در سه قسمت بطور خلاصه مورد بررسی قرار میدهیم:

۱. عبادات فردی:

منظور از این نوع عبادت، اعمال و تکالیفی است، که بر اساس نیت بندگی و تقرب صورت می گیرد، اما جنبه ی فردی دارد، و منافع آن نیز بیشتر و در درجه اول متوجه خود شخص می گردد، مانند: روزه، اعتکاف، حج، تحصیل علم، کسب معاش، انتظار فرج، و نیت پاک.

۲. عبادات اجتماعی:

این نوع عبادات شامل سلسله اعمال و وظایفی می شود؛ که در درجه اول منافع و آثار آن متوجه افراد اجتماع می گردد، و این دسته اعمال را باز بدو دسته وظائف جسمی و بدنی؛ و تکالیف مادی و مالی می توان تقسیم نمود.

۳. عبادت تفکر:

این نوع عبادت عبارت از فکر نمودن در سه ابعاد مختلف می باشد، که حسب ذیل اند:

۱ - تفکر در خلقت ۲ - تفکر در بزرگی و قدرت خالق ۳- تفکر در آفاق و انفس ۴ - تفکر در حیثیت و شخصیت انسان.

اهداف فردی و اجتماعی عبادات

اسلام فرد صالح را هسته ای برای تشکیل جامعه صالح می داند و این بدان معنا است که هدف نهایی اسلام، جامعه است نه فرد. پس اگر منافع فردی با مصالح اجتماعی برخورد و تراحم پیدا کند، مصالح جامعه بر منافع فرد مقدم می شود. از این رو است که عبادت های فردی را منحصر در اصلاح شخص نمی دانیم بلکه هدف اصلی از عبادت، برپایی جامعه صالح است. نماز، که غرض از اقامه آن، پاکسازی روح انسان از آلودگی ها و بازسازی او از فساد و گناه است، راز دیگرش، نجات انسان ها از شرارت های اجتماعی است چرا که مفسد و گناهان انسان، معمولاً در تماس با جامعه صورت می پذیرد. زکات، که فلسفه اش تزکیه نفس از مال پرستی است، کاربرد و قلمروش تنها در اجتماع است و نوعی تأمین معیشت ضروری، برای مستمندان جامعه به حساب می آید تا آنان زندگی آسوده ای داشته باشند.

روزه، که تمرین سالانه ای است برای تحصیل تقوای فردی و پای بندی به تکالیف واجب و مراقبت دقیق انسان بر اعمال خود، در عین حال انسان روزه دار محرومیت فقرا و مستمندان و احتیاج کند. آنان به نیازهای ضروری همانند غذا و پوشاک و... را احساس می کند.

مراجع مضمون

1. الاركان الاربعة، ابو الحسن على الندوى .
2. فقه الميسر، شفيق الرحمن الندوى .
3. حجة الله البالغة، شاه ولي الله الدهلوى .
4. نور الإيضاح، حسن بن عمار بن على الشرنبلالى الحنفى .
5. مختصر القدورى، ابو الحسن أحمد بن محمد القدورى .
6. الاختيار لتعليل المختار، عبد الله بن محمود الموصلى .
7. نظام عبادتى اسلام، پوهنمل ذبيح الله زاهد (كتاب درسى)
8. نظام عبادتى اسلام، (تهيه وترتيب: استادان دىپارتمنت ثقافت اسلامى – پوهنتون كابل) (كتاب درسى)

پوهنتون کاردان
KARDAN UNIVERSITY

تشکر